

N - Nödvändig tandvård

Personkrets

Samma personer som har rätt till uppsökande verksamhet och munhälso-bedömning har även rätt till nödvändig tandvård. De personer som är berättigade har ett tandvårdskort som ska visas upp i samband med tandvårdsbesök.

Vårdens omfattning och inriktning

Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet ska anses som nödvändig tandvård, ska patientens behandlingsbehov sättas i relation till hans eller hennes allmäntillstånd. All behandling ska utformas på individuella indikationer och med beaktande av om den kan anses påtagligt förbättra förmågan att äta eller tala samt medföra väsentligt förhöjd livskvalitet och välbefinnande.

Om allmäntillståndet hos patienten inte medger någon mer omfattande behandling ska denna i stället inriktas på att motverka smärta och obehag genom att hålla patienten fri från sjukliga förändringar i munnen

Målgruppens tandhälsotillstånd förmodas vara sådant, att förebyggande åtgärder är en viktig del av den nödvändiga tandvården. Detta för att tandstatus inte ytterligare ska försämrats på grund av minskad förmåga att själv sköta sin munhygien, medicinering eller försämrat allmäntillstånd. Denna del av den nödvändiga tandvården får däremot inte ta över, eller vara ett alternativ till, den dagliga hjälp med munhygien som omvårdnadspersonalen utför, utan ska understödja denna.

För att skapa tillfredställande tuggfunktion kan protetik ingå. Protetisk terapi kan i vissa fall också ske av utseendemässiga skäl. I enstaka fall kan dentala implantat ingå i nödvändig tandvård t.ex. för unga patienter eller för att förbättra funktionen av en avtagbar protes hos äldre patienter. I nödvändig tandvård ingår inte behandling med fastsittande protetik bakom kindtänderna (premolarerna). Befintliga protetiska arbeten ska i första hand förbättras så att de kan fungera ändamålsenligt för patienten.

En avvaktande hållning kan i många fall vara lämpligt för att ge tid till utvärdering av både efterfrågan på vård och det faktiska vårdbehovet. Om prognosen för en behandling är tveksam genomförs den nödvändiga tandvården i etapper så att resultatet av de först insatta behandlingsåtgärderna kan utvärderas innan en mer omfattande behandling genomförs.

Den mest kostnadseffektiva behandlingen ska alltid väljas. En kostnadseffektiv behandling utmärks av att den till den lägsta kostnaden åtgärdar ett behandlingsbehov med ett godtagbart resultat. Förväntat resultat ska bedömas ur både ett kortsiktigt och ett långsiktigt perspektiv. Sammantaget ska det finnas en rimlig relation mellan kostnader och effekt mätt i förbättrad munhälsa och förhöjd livskvalitet.

Behandlarkontinuitet är en förutsättning för hög vårdkvalitet till de patienter som har rätt till nödvändig tandvård. Basundersökningen ska utföras av patientansvarig tandläkare (fast vårdkontakt).

Undersökningen ska innefatta en dokumenterad, individanpassad behandlingsplan med:

- Tidigare utförd vård
- Patientens allmänna hälsotillstånd
- Diagnoser
- Dokumenterad riskbedömning
- Patientens önskemål med uppgift om när och hur åtgärderna ska utföras
- Uppgift om patientansvarig tandläkare
- Hälsoinformation och rekommendationer om egenvård
- Planerade åtgärder och prognosbedömning
- I förekommande fall vård hos tandhygienist och/eller behandling inom specialisttandvården

Planerad vård utformas i samråd med patient eller närstående och med stor hänsyn tagen till patientens önskemål, hälsotillstånd och omvårdnadsbehov så att en vård av individanpassad god kvalitet uppnås. Vid återkommande besök ska tidigare utförd vård utvärderas och resultatet dokumenteras. I undantagsfall kan patienten behandlas av annan än patientansvarig tandläkare. Dokumenterad motivering krävs.

Förhandsbedömning

Förhandsbedömning ska göras:

- när behandlingens kostnaden beräknas uppgå till mer än 15 000 kr under ettårsperiod
- vid fast protetik
- tidsdebitering av tandläkare
- tandhygienistbehandling mer än 240 min/år (tidsdebitering)

Förhandsbedömningen ska alltid innehålla:

- Beskrivning av hälsotillstånd, sjukdomar, funktionshinder, grad av beroende av andra samt förmåga att tillgodogöra sig vården
- Status inklusive munhygienstandard och protetiska ersättningar
- Röntgenbilder, daterade och relevanta för ärendet
- Behandlingsplan med åtgärds-koder på tandnivå
- Prognosbedömning och fortsatt omhändertagande

Vid förhandsbedömning av omfattande protetisk terapi även:

- Patientens åsikt om aktuell situation
- Tandläkarens värdering av aktuell situation
- Vilka åtgärder som har vidtagits för att lösa aktuella problem?
- Vilka möjliga behandlingsalternativ finns? Näst bästa alternativ?
- Motivering av terapival

Att beakta vid nödvändig tandvård

- *Nödvändig tandvård utformas enligt de allmänna regler som gäller för övrig tandvård*
Nödvändig tandvård utformas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet, med respekt för patientens önskemål och med hänsyn till patientens medicinska tillstånd.
- *Nödvändig tandvård utformas med beaktande av patientens tillstånd och behov*
Vid nödvändig tandvård ska en helhetssyn tillämpas på patientens livssituation och allmäntillstånd. Det är viktigt att patienten inte utsätts för alltför omfattande behandling utan att denna bidrar till förmågan att äta eller tala och till en väsentlig förhöjning av livskvalitet och välbefinnande.
- *Nödvändig tandvård syftar till att minska smärta och infektionstillstånd i munnen*
I de fall där patientens allmäntillstånd är sviktande inriktas vårdambitionen på att enbart åtgärda ett akut infektionstillstånd. Vid mindre, kroniska infektioner såsom peri apikala osteiter, kan det vara motiverat att förlänga observationstiden innan beslut om behandling tas.
- *Nödvändig tandvård bidrar till att patienten ska kunna tillgodogöra sig födan*
Förmågan att tillgodogöra sig föda är inte direkt relaterad till tandstatus. Däremot är tänderna av betydelse för förmågan att tugga födan, men även andra faktorer än antalet är av betydelse. I samråd med patienten görs en sammanvägning och prövning av dessa faktorer. Kan patienten inte kommunicera själv får bedömningen göras i samråd med omvårdnadspersonal och närstående.
- *Nödvändig tandvård innebär ofta anpassning*
Nödvändig tandvård anpassas till patientens allmäntillstånd och förutsättningar att genomgå behandlingen samt till att prognosen kan vara försämrad i förhållande till vad som gäller patienter utan sjukdom och funktionshinder. Tandvård som innebär sådan anpassning i förhållande till fullständig behandling är i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Orsakerna till den individuellt anpassade vårdnivån anges i journalen.
- *Nödvändig tandvård ska ha godtagbar teknisk kvalitet*
Kan en behandling inte utföras med godtagbar teknisk kvalitet på grund av tekniska eller andra svårigheter som är speciellt relaterade till den aktuella patienten, väljs en alternativ behandling.
- *Nödvändig tandvård bygger på en långsiktig plan*
Behandlingsmässigt behöver ofta en långsiktig plan göras för att bl.a. avvakta utvecklingen av patientens allmänna hälsotillstånd och dennes efterfrågan på och behov av tandvård. Tandvård utförd i flera steg, etapptandvård, är lämplig i många fall.

- *Nödvändig tandvård utformas i många fall efter samråd med ansvarig läkare och/eller ansvarig vårdpersonal*
Den allmänmedicinska diagnostiken är viktig och tandläkaren måste ta ställning till om kontakt behöver tas med patientens läkare. Tandläkaren kan inte förväntas att alltid ensam kunna avgöra frågor om svaga patienters lämplighet för mer omfattande tandbehandling. Ibland kan detta samråd ersättas med diskussioner med ansvarig omvårdnadspersonal.
- *Nödvändig tandvård utformas efter samråd med patienten och/eller närstående*